

บทที่ 2

วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการ

2.1 วัสดุ

2.1.1 สารเคมี

เอทานอล (เกรดเชิงวิเคราะห์, ร้อยละ 99.8 โดยน้ำหนัก)	บริษัทผู้ผลิต Merck KGaA
เอทานอล (เกรดทางการค้า, ร้อยละ 95 โดยน้ำหนัก)	บริษัทผู้ผลิต องค์การเภสัชกรรม
1-โพรพานอล (เกรดเชิงวิเคราะห์, ร้อยละ 99.4 โดยน้ำหนัก)	บริษัทผู้ผลิต J. T. Baker
พาราฟินเหลว (เกรดทางการค้า, ร้อยละ 100 โดยน้ำหนัก)	บริษัทผู้ผลิต Murcur

2.2 อุปกรณ์

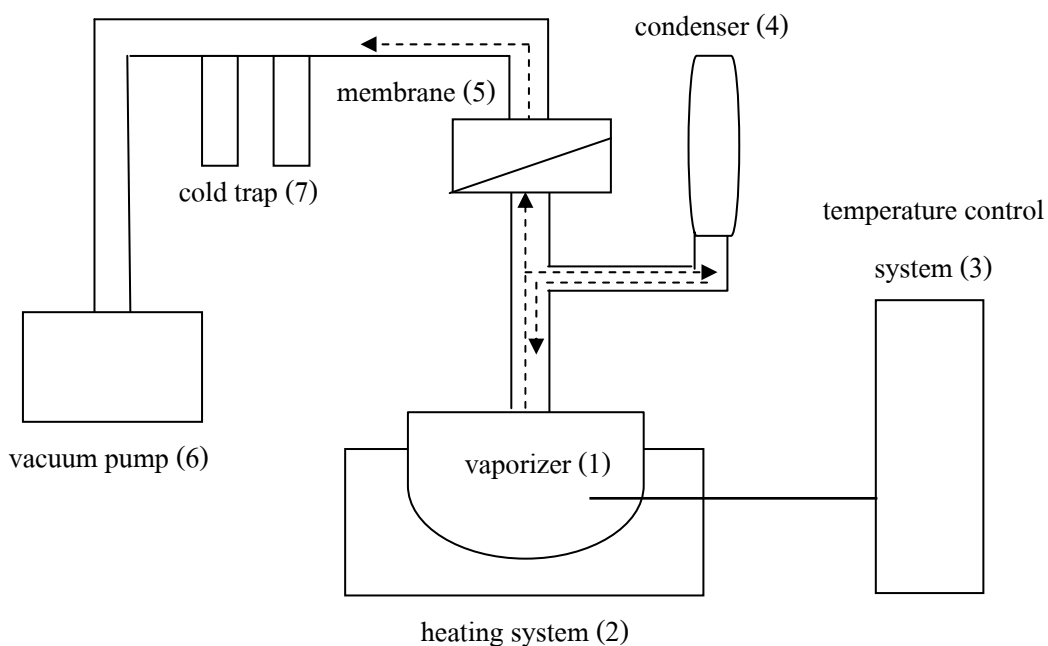
2.2.1 เครื่องมือและอุปกรณ์ทั่วไป

เครื่องก๊าซโครมาโทกราฟี	บริษัทผู้ผลิต Hewlett Packard	รุ่น HP 6890
เครื่อง Karl Fisher Coulometer	บริษัทผู้ผลิต Mettler Toledo	รุ่น DL39
ตู้อบ	บริษัทผู้ผลิต Memmert	รุ่น ULM 500
เครื่องชั่งละเอียด 2 ตำแหน่ง	บริษัทผู้ผลิต Mettler Toledo	รุ่น PG 5002- S
เครื่องชั่งละเอียด 4 ตำแหน่ง	บริษัทผู้ผลิต Denver Instrument	รุ่น TB - 224
ปั๊มสุญญากาศ	บริษัทผู้ผลิต Alcatel	รุ่น 2012A
เครื่องอ่านอุณหภูมิ	บริษัทผู้ผลิต Comark	รุ่น A126
อุปกรณ์ให้ความร้อน	บริษัทผู้ผลิต Favorit	รุ่น HS0707V2
ไมโครปิเปต	บริษัทผู้ผลิต Mettler Toledo	รุ่น GmbH (Volumate 10 – 100 µl)

รายละเอียดเครื่องก๊าซโครมาโทกราฟีและเครื่อง Karl Fisher Coulometer แสดงในภาคผนวก ก

2.2.2 อุปกรณ์เวเปอร์เพอมีเอชัน

ระบบเวเปอร์เพอมีเอชันใช้เมมเบรนสังเคราะห์แบบแผ่น โดยสารละลายจะถูกป้อนเข้าสู่หัวระเหย และทำให้ความร้อนแก่สารละลายเกิดเป็นไอไหลผ่านบริเวณผิวหน้าของเมมเบรน แผ่นผังการจัดอุปกรณ์แสดงดังภาพประกอบ 2.1 มีลักษณะการทำงานดังนี้คือ สารละลายถูกป้อนเข้าสู่หัวระเหย (1) และทำให้ความร้อนแก่สารละลายด้วยอุปกรณ์ให้ความร้อน (2) ซึ่งถูกควบคุมอุณหภูมิด้วยชุดอุปกรณ์ควบคุมอุณหภูมิ (3) สารละลายเปลี่ยนสถานะจากของเหลวกลายเป็นไอซึ่งไอถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรกไอจะระเหยไปสู่เครื่องควบแน่น (4) เพื่อลดความดันภายในระบบและไอทั้งหมดจะถูกควบแน่นกลับลงสู่หัวระเหย ส่วนที่สองไอระเหยไปสู่ผิวหน้าเมมเบรนสังเคราะห์ (5) และแพร่ผ่านเมมเบรน (เรียกว่า เพอมีเอท) ในสถานะไอ แรงขับเคลื่อนในการถ่ายเทเป็นผลต่างของความดันโดยปั๊มสุญญากาศ (6) โดยทำการควบคุมความดันทางด้านเพอมีเอทไม่เกิน 20 มิลลิเมตรปรอทและเคลื่อนที่สะสมในภาชนะปิด (cold trap) (7) เป็นเวลาทั้งหมด 4 ชั่วโมงทำการแบ่งเก็บตัวอย่างทุกๆ 1 ชั่วโมงและกลายเป็นของแข็งโดยน้ำแข็งแห้ง (dry ice) ที่อุณหภูมิ -78.5 องศาเซลเซียสและถูกควบแน่นกลับเป็นของเหลวด้วยน้ำ หลังจากนั้นนำเพอมีเอทมาชั่งน้ำหนักด้วยเครื่องชั่งละเอียด 2 ตำแหน่งพร้อมบันทึกผลการทดลอง และทำการวิเคราะห์เพอมีเอทและสารป้อนด้วยเครื่องก๊าซโครมาโทกราฟี (GC)

ภาพประกอบ 2.1 แผนผังระบบเวเปอร์เพอมีเอชัน

2.2.3 เมมเบรนสังเคราะห์

2.2.3.1 เมมเบรนที่ใช้ในการทดลองเป็นเมมเบรนชนิด poly (vinyl alcohol) ชนิด (pervap[®] 2211) และ (pervap[®] 2216) ซึ่งมีคุณสมบัติชอบน้ำ (hydrophilic) ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 16 เซนติเมตร พื้นที่ผิวของเมมเบรน (effective membrane area) 0.02 ตารางเมตร ผลิตโดยบริษัท Sulzer Chemtech ข้อกำหนดและลักษณะการใช้งานของเมมเบรนทั้งสองชนิดแสดงดังตาราง 2.1

ตาราง 2.1 ตารางแสดงคุณสมบัติของเมมเบรนสำหรับการทดลองเวเปอร์เฟอมีเอชัน

คุณสมบัติของเมมเบรน	ชนิดของเมมเบรน	
	poly (vinyl alcohol) (pervap [®] 2211)	poly (vinyl alcohol) (pervap [®] 2216)
ลักษณะการใช้งาน		
อุณหภูมิสูงสุดที่ใช้งานในช่วงเวลานาน (องศาเซลเซียส)	100	100
อุณหภูมิสูงสุดที่ใช้งานในช่วงเวลาสั้น (องศาเซลเซียส)	105	105
ปริมาณน้ำสูงสุดในสารป้อน (ร้อยละโดยน้ำหนัก)	≤ 40	≤ 40
ข้อกำหนด		
aprotic solvents (e.q. DMF, DMSO)	≤ 1%	≤ 0.1%
organic acids (e.q. acetic acid)	≤ 10%	≤ 10%
formic acid	≤ 0.1%	≤ 0.1%
mineral acids (e.q. H ₂ SO ₄)	≤ 1%	≤ 1%
alkali (e.q. NaOH)	≤ 10 ppm	≤ 10 ppm
aliphatic amines (e.q. triethylamin)	≤ 1%	≤ 1%
aromatic amines (e.q. pyridine)	≤ 50%	≤ 50%

ที่มา : บริษัท Sulzer Chemtech, 2003

- 2.2.3.2 เมมเบรนชนิด poly (vinyl alcohol) (pervap[®] 2211) และ (pervap[®] 2216) เป็นเมมเบรนเชิงประกอบชนิดพอลิเมอร์ประกอบด้วยวัสดุ 3 ชั้น คือ
- ชั้นผิวหน้า ทำจากวัสดุ PVA (poly (vinyl alcohol))
 - ชั้นกลาง ทำจากวัสดุ PAN (polyacrylonitrile)
 - ชั้นรองรับ ทำจากวัสดุ Ryton (polyphenylene sulfide)

2.3 วิธีการวิจัย

2.3.1 ศึกษาการอิมตัวของเมมเบรนด้วยน้ำกลั่น

นำเมมเบรนชนิด poly (vinyl alcohol) (pervap[®] 2211) และ (pervap[®] 2216) มาแช่น้ำกลั่นทำการบันทึกผลทุกๆ 10 นาที จากนั้นนำเมมเบรนซึ่งน้ำหนักด้วยเครื่องชั่งที่มีความละเอียด 4 ตำแหน่งจนกระทั่งน้ำหนักมีค่าคงที่

2.3.2 ศึกษาสัณฐานวิทยา (morphology) ของเมมเบรนทั้งสองชนิดด้วยกล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนแบบส่องกราด (SEM) รุ่น JSM-5800 LV

ส่งตัวอย่างวิเคราะห์ ที่ศูนย์เครื่องมือวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

2.3.3 การเตรียมสารละลายเอทานอล-น้ำ

เตรียมสารละลายเอทานอลร้อยละ 10 20 30 40 50 60 70 80 90 และ 100 โดยน้ำหนัก ซึ่งเริ่มแรกเตรียมสารละลายเอทานอล-น้ำ ปริมาณ 1,000 กรัม โดยการนำเอทานอลเกรดเชิงวิเคราะห์มาเติมน้ำกลั่น ปริมาตรของเอทานอลและน้ำสำหรับแต่ละความเข้มข้นแสดงดังตาราง 2.2

ตาราง 2.2 ปริมาณของเอทานอลและน้ำสำหรับเตรียมสารละลายเอทานอลที่ความเข้มข้นต่างๆ สำหรับการทดลองระบบเวเปอร์เพอมีเอชัน

ความเข้มข้นของเอทานอล (ร้อยละ โดยน้ำหนัก)	มวลของเอทานอลเกรดเชิงการค้า (กรัม)	มวลของน้ำ (กรัม)
60	632	368
70	737	263
80	842	158
94	1000	0

2.3.4 ศึกษาประสิทธิภาพการแยกสารละลายเอทานอล - น้ำโดยวิธีเวเปอร์เพอมีเอชันผ่านเมมเบรนชนิด poly (vinyl alcohol) (pervap[®] 2211)

ศึกษาผลของความเข้มข้นและอุณหภูมิในสารละลายป้อน ต่อเพอมีเอทฟลักซ์และค่าการแยกของน้ำเทียบกับเอทานอลผ่านเมมเบรนชนิด poly (vinyl alcohol) (pervap[®] 2211) โดยทำการศึกษาที่ความเข้มข้นของน้ำในสารละลายป้อนร้อยละ 6 20 30 และ 40 โดยน้ำหนัก (อุณหภูมิในการทดลองอยู่ที่ 77.8 ± 1 องศาเซลเซียส 78.8 ± 1 องศาเซลเซียส 79.6 ± 1 องศาเซลเซียส และ 80.0 ± 1 องศาเซลเซียส ตามลำดับ อุณหภูมิและความเข้มข้นของน้ำในสารละลายป้อนสอดคล้องกับสัดส่วนเชิงมวลของสารละลายเอทานอลในรูปของเหลว - ไอที่อุณหภูมิต่างๆ ดังแสดงในตาราง ข.2) ควบคุมความดันทางด้านเพอมีเอทไม่เกิน 20 มิลลิเมตรปรอท เพอมีเอทจะถูกสะสมใน cold trap เป็นเวลาทั้งหมด 4 ชั่วโมงโดยทำการแบ่งเก็บตัวอย่างทุกๆ 1 ชั่วโมง

(1) ก่อนทำการทดลองแช่เมมเบรนในน้ำกลั่น เพื่อให้เมมเบรนอิ่มตัวด้วยน้ำพร้อมทั้งบรรจุสารละลายเอทานอลเข้าสู่หม้อระเหย ซึ่งลักษณะการทำงานแสดงในภาพประกอบ 2.1 โดยมีวิธีการทดลองดังนี้คือ ดำเนินการทดลองที่ความเข้มข้นของน้ำในสารละลายป้อนร้อยละ 6 โดยน้ำหนักปริมาณ 1,000 กรัม (อุณหภูมิในการทดลองอยู่ที่ 77.8 ± 1 องศาเซลเซียส) เป็นเวลาทั้งหมด 4 ชั่วโมงโดยทำการเก็บตัวอย่างสารละลายด้านเพอมีเอททุกๆ 1 ชั่วโมง หลังจากนั้นจึงนำตัวอย่างด้านเพอมีเอทมาชั่งน้ำหนักด้วยเครื่องชั่งละเอียด 2 ตำแหน่งบันทึกผลการทดลอง วิเคราะห์สารละลายป้อนและเพอมีเอทด้วยเครื่องก๊าซโครมาโทกราฟีพร้อมบันทึกผลการทดลอง

(2) ทำซ้ำข้อ (1) โดยเปลี่ยนความเข้มข้นของน้ำในสารละลายป้อนเป็นร้อยละ 20 30 และ 40 โดยน้ำหนัก (อุณหภูมิในการทดลองอยู่ที่ 78.8 ± 1 องศาเซลเซียส 79.6 ± 1 องศาเซลเซียส และ 80.0 ± 1 องศาเซลเซียส ตามลำดับ)

2.3.5 ศึกษาประสิทธิภาพการแยกสารละลายเอทานอล - น้ำโดยวิธีเวเปอร์เพอมีเอชันผ่านเมมเบรนชนิด poly (vinyl alcohol) (pervap[®] 2216)

ศึกษาผลของความเข้มข้นและอุณหภูมิในสารละลายป้อน ต่อเพอมีเอทฟลักซ์และค่าการแยกของน้ำเทียบกับเอทานอลผ่านเมมเบรนชนิด poly (vinyl alcohol) (pervap[®] 2216) กระทำการทดลองเช่นเดียวกับเมมเบรนชนิด poly (vinyl alcohol) (pervap[®] 2211)